ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
JEAN MISCHO
της 18ης Μαΐου 2000 *

1. Στην 23 Ιουλίου 1998, η Cascades SA (στο εξής: Cascades) άσκησε αναίρεση κατά της αποφάσεως του Πρωτοδικείου της 14ης Μαΐου 1998, Cascades κατά Επιτροπής [1] (στο εξής: αναιρεσιβαλλομένη απόφαση), ζητώντας την αναίρεση της αποφάσεως αυτής.

2. Η Cascades είχε ζητήσει την ακύρωση της αποφάσεως 94/601/ΕΚ της Επιτροπής, της 13ης Ιουλίου 1994, σχετικά με μια διαδικασία βάσει του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΚ (IV/C/33.833 — Χαρτόνι) [2] (στο εξής: απόφαση της Επιτροπής), με την οποία η Επιτροπή επέβαλε σε 19 κατασκευαστές προμηθευτές χαρτονιού στην κοινοτική αγορά πρόστιμα για παραβάσεις του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ). Στην Cascades επιβλήθηκε πρόστιμο 16 200 000 ECU.

3. Όσον αφορά τις απόψεις που διατύπωσαν η αναιρεσείουσα και η Επιτροπή ενώπιον του Πρωτοδικείου και τους λόγους για τους οποίους το Πρωτοδικείο απέρριψε την προσφυγή, μπορώ να αναφερθώ στην αναιρεσιβαλλομένη απόφαση.

4. Στο πλαίσιο της αιτήσεως αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα ζητεί από το Δικαστήριο:

«Κυρίως:

— να αναιρέσει την απόφαση που εξέδωσε το Πρωτοδικείο στις 14 Μαΐου 1998, στην υπόθεση T-308/94, Cascades κατά Επιτροπής·

— να κάνει δεκτά τα αιτήματα που διατύπωσε ενώπιον του Πρωτοδικείου η Cascades SA·

— να καταδικάσει την Επιτροπή στο σύνολο των δικαστικών εξόδων, τόσο της διαδικασίας ενώπιον του Πρωτοδικείου όσον και της διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου.

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

1 — T-308/94 (Συλλογή 1998, σ. II-925).

2 — ΕΕ L 243, σ. 1.

Επικουρικώς:

— αν κρίνει ότι η υπόθεση δεν είναι ώριμη προς έκδοση οριστικής αποφάσεως, να αναπέμψει την υπόθεση ενώπιον του Πρωτοδικείου προκειμένου αυτό να την κρίνει εκ νέου·

— να επιφυλαχθεί ως προς τα δικαστικά έξοδα.»

5. Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:

«— να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως·

— επικουρικώς, να αναπέμψει την υπόθεση στο Πρωτοδικείο προκειμένου αυτό να εκδόσει απόφαση·

— εν πάση περιπτώσει, να καταδικάσει την αναιρεσείουσα στα δικαστικά έξοδα.»

6. Προς στήριξη της αιτήσεώς της αναιρέσεως, η αναιρείουσα προβάλλει τρεις λόγους.

7. Πρώτον, η αναιρεσείουσα θεωρεί ότι η αιτιολόγηση της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως είναι αντιφατική, καθόσον το Πρωτοδικείο δεν συνήγαγε τις συνέπειες από τις ίδιες του τις διαπιστώσεις ως προς την ανεπάρκεια αιτιολογήσεως της αποφάσεως της Επιτροπής για τον καθορισμό του γενικού επιπέδου των προστίμων.

8. Δεύτερον, προβάλλει ότι το Πρωτοδικείο ερμήνευσε εσφαλμένως την έννοια των «αποτελεσμάτων της παραβάσεως στην αγορά» και, εν πάση περιπτώσει, παραβίασε την αρχή της αναλογικότητας, μη μειώνοντας το επίπεδο του επιβληθέντος από την Επιτροπή προστίμου, ενώ τόνισε ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε όλα τα αποτελέσματα που δέχθηκε ότι υφίστανται προκειμένου να καθορίσει το γενικό επίπεδο των προστίμων.

9. Τρίτον, η αναιρεσείουσα θεωρεί ότι το Πρωτοδικείο παραβίασε την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων, καθόσον έκρινε ορθά τα κριτήρια που έλαβε υπόψη η Επιτροπή όσον αφορά τον καταλογισμό της συμπεριφοράς των επιχειρήσεων που είχαν μεταβιβαστεί κατά τη διάρκεια της παραβάσεως.

10. Δεδομένου ότι οι δύο πρώτοι λόγοι προβλήθηκαν επίσης από τις περισσότερες από τις επιχειρήσεις του τομέα του χαρτονιού που άσκησαν αίτηση αναιρέσεως κατά των αποφάσεων του Πρωτοδικείου που τις αφορούν, εξέτασα τους λόγους αυτούς άπαξ μόνο,

δηλαδή στις προτάσεις μου επί της αιτήσεως αναιρέσεως που άσκησε η επιχείρηση Mo och Domsjö AB (C-283/98 P).

11. Κατέληξα απλώς στο συμπέρασμα ότι οι δύο αυτοί λόγοι δεν μπορούν να γίνουν δεκτοί.

Όσον αφορά τον τρίτο λόγο, που αντλείται από την παραβίαση της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων

12. Κατά την αναιρεσείουσα, το Πρωτοδικείο παραβίασε την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων θεωρώντας ορθά τα κριτήρια που έλαβε υπόψη η Επιτροπή όσον αφορά την ευθύνη για τις πράξεις επιχειρήσεων που είχαν αποκτηθεί κατά τη διάρκεια της διαπράξεως της παραβάσεως.

13. Πάντοτε κατά την αναιρεσείουσα, από την αιτιολογική σκέψη 145 της αποφάσεως της Επιτροπής προκύπτει ότι η ευθύνη για την συμπεριφορά μιας θυγατρικής πριν από την μεταβίβαση μπορεί να καταλογιστεί είτε στην ίδια τη θυγατρική, αν συνήργησε η ίδια ατομικώς στην παράβαση, είτε στον όμιλο που την μεταβίβασε, αν αυτός συνήργησε στην παράβαση. Επιπλέον, κατά την αιτιολογική σκέψη 143 της αποφάσεως της Επιτροπής, όπως ερμηνεύτηκε από το Πρωτοδικείο, ακόμη και αν υποτεθεί ότι η θυγατρική παρέβη η ίδια ατομικώς το κοινοτικό δίκαιο και ο αποκτών όμιλος συνήργησε στην παράβαση, η Επιτροπή μπορεί να επιβάλει σ' αυτόν τον αποκτήσαντα όμιλο το βάρος της καταβολής του προστίμου λόγω της συμπεριφοράς της θυγατρικής πριν από την απόκτησή της.

14. Ως εκ τούτου, η αναιρεσείουσα συνάγει το συμπέρασμα ότι ο όμιλος που αποκτά μια θυγατρική που είχε συνεργήσει στην παράβαση θα μπορεί να αντιμετωπίζεται με δύο ριζικά διαφορετικούς τρόπους ανάλογα με το αν ο μεταβιβάσας συνήργησε ή όχι στην παράβαση: ο αποκτήσας θα αναδεχθεί το βάρος της καταβολής του προστίμου λόγω της συμπεριφοράς της θυγατρικής πριν από την μεταβίβαση αν ο μεταβιβάσας όμιλος δεν συνήργησε στην παράβαση. Στην αντίθετη περίπτωση, δεν θα ευθύνεται για τη συμπεριφορά της θυγατρικής και δεν θα πρέπει να εξοφλήσει το πρόστιμο. Επομένως, η εφαρμογή των κριτηρίων αυτών καταλήγει σε πρόδηλη δυσμενή διάκριση μεταξύ δύο αποκτόντων.

15. Εφαρμόζοντας τα ανωτέρω κριτήρια, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι η Cascades ευθυνόταν για τη συμπεριφορά των δύο θυγατρικών της Van Duffel NV (στο εξής: Duffel) και Djupafors AB (στο εξής: Djupafors) πριν από την απόκτησή τους, ενώ στην υπόθεση T-347/94[3] έκρινε ότι η εταιρία Mayr-Melnhof Kartongesellschaft mbH (στο εξής: Mayr-Melnhof) δεν ευθυνόταν για τη συμπεριφορά της θυγατρικής της Mayr-Melnhof Eerbeek (στο εξής: Eerbeek) για το πριν από την απόκτησή της χρονικό διάστημα, καθόσον η ευθύνη για τη συμπεριφορά αυτή καταλογίστηκε στην NV Koninklijke KNP BT (στο εξής: KNP), δηλαδή τον μεταβιβάσαντα όμιλο που συνήργησε στην παράβαση.

16. Όμως, οι καταστάσεις στις οποίες βρίσκονταν η Cascades και η Mayr-Melnhof είναι απολύτως παρόμοιες. Και στις δύο

3 — Απόφαση της 14ης Μαΐου 1998, Mayr-Melnhof κατά Επιτροπής (Συλλογή 1998, σ. II-1751).

περιπτώσεις πρόκειται για επιχειρήσεις που απέκτησαν μία ή περισσότερες θυγατρικές που συνήργησαν, πριν από την απόκτησή τους, σε μια παράβαση. Η μόνη διαφορά μεταξύ των δύο περιπτώσεων απορρέει από την ενδεχόμενη συνέργεια του μεταβιβάσαντος πριν από την μεταβίβαση. Κατά την αναιρεσείουσα, μια τέτοια περίσταση, την οποία ο αποκτών ουδόλως μπορούσε να επηρεάσει και της οποίας μάλιστα μπορεί να αγνοούσε την ύπαρξη, δεν μπορεί να δικαιολογεί την διαφορετική μεταχείριση ενός από τους αποκτήσαντες ομίλους.

17. Η αναιρεσείουσα ζητεί επομένως από το Δικαστήριο να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλομένη απόφαση καθόσον με αυτή έγινε δεκτό ότι η Cascades ευθύνεται για τη συμπεριφορά των θυγατρικών της Duffel και Djupafors πριν από την απόκτησή τους και, αν έκρινε ότι η υπόθεση είναι ώριμη προς έκδοση αποφάσεως, να ακυρώσει επίσης την απόφαση της Επιτροπής επί της ιδίας βάσεως.

Ως προς το παραδεκτό αυτού του λόγου

18. Η Επιτροπή, εκ προοιμίου, παρατηρεί ότι η κατάσταση που εκθέτει η αναιρεσείουσα προϋφίστατο της προσφυγής που ασκήθηκε ενώπιον του Πρωτοδικείου. Επομένως, ο τρίτος λόγος αποτελεί νέο ισχυρισμό, η προβολή του οποίου απαγορεύεται, δυνάμει του άρθρου 42, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου που εφαρμόζεται επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 118 του ίδιου κανονισμού, στις αιτήσεις αναιρέσεως.

19. Η αναιρεσείουσα αμφισβητεί ότι ο ισχυρισμός της είναι νέος. Εκθέτει ότι ο λόγος για τον οποίο ο ισχυρισμός αυτός δεν προβλήθηκε ενώπιον του Πρωτοδικείου οφείλεται στον ιδιαίτερα συγκεχυμένο χαρακτήρα των κριτηρίων που έλαβε υπόψη η Επιτροπή των οποίων το ακριβές περιεχόμενο δεν κατέστη δυνατό να διευκρινισθεί κατά τη διάρκεια της πριν από την άσκηση της προσφυγής διαδικασίας.

20. Συναφώς, αρκεί να σημειωθεί, όλως εξαρχής, ότι, ενώπιον του Πρωτοδικείου, η αναιρεσείουσα είχε προβάλει έναν ισχυρισμό στηριζόμενο στην «έλλειψη δυνατότητας καταλογισμού, στην Cascades, της συμπεριφοράς των Duffel και Djupafors πριν από την απόκτηση αυτών των επιχειρήσεων».

21. Ο ισχυρισμός αυτός στηριζόταν σε δύο επιχειρήματα ή δύο αιτιάσεις:

— η Επιτροπή εφάρμοσε εσφαλμένως τα κριτήρια που είχε καθορίσει η ίδια·

— εναλλακτικώς, η αιτιολόγηση της αποφάσεως επ' αυτού του σημείου είναι ανεπαρκής και αντιφατική.

22. Το Πρωτοδικείο έλαβε θέση επί των δύο αυτών επιχειρημάτων.

23. Είναι αληθές ότι, στο σημείο 94, δεύτερο εδάφιο, του υπομνήματός της απαντήσεως *ενώπιον του Πρωτοδικείου*, η αναιρεσείουσα εξέθεσε τα ακόλουθα:

«Συναφώς, πρέπει να τονισθεί ότι όταν μια εταιρία *που ανήκε σε έναν όμιλο του οποίου μία ή περισσότερες άλλες εταιρίες συνήργησαν στην παράβαση* μεταβιβάζεται σε έναν άλλο όμιλο, η Επιτροπή θεωρεί ότι "η ευθύνη για την περίοδο μέχρι την ημερομηνία μεταβίβασής της δεν μεταβιβάζεται και αυτή στον νέο ιδιοκτήτη, αλλά εξακολουθεί να βαρύνει τον πρώτο όμιλο" (αιτιολογική σκέψη 145, δεύτερο εδάφιο, της αποφάσεως της Επιτροπής· ως προς μια περίπτωση εφαρμογής, βλ. την κατάσταση της KNP Vouwkarton BV Eerbeek η οποία ανήκε διαδοχικά στους ομίλους KNP και Mayr-Melnhof, αιτιολογικές σκέψεις 149 και 150 της αποφάσεως της Επιτροπής). Αντιθέτως, η Επιτροπή θεωρεί ότι αν η αποκτηθείσα εταιρία συνήργησε στην παράβαση *ως ανεξάρτητη επιχείρηση* πριν από την απόκτησή της, ο αποκτήσας όμιλος οφείλει να φέρει την ευθύνη της παράνομης αυτής συμπεριφοράς, εφόσον μία ή περισσότερες άλλες εταιρίες αυτού του ομίλου συνεργούν επίσης στην παράβαση. Αυτό συνιστά διαφορετική μεταχείριση η οποία, κατά την άποψη της αναιρεσείουσας, είναι αδικαιολόγητη.»

24. Η Επιτροπή τονίζει ότι η αναιρεσείουσα χρησιμοποιεί εδώ την έκφραση «αδικαιολόγητη διαφορετική μεταχείριση» και όχι αυτήν της παραβιάσεως της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων. Τονίζει ότι το μόλις προπαρατεθέν χωρίο περιέχεται μόνο στο υπόμνημα απαντήσεως που κατέθεσε η αναιρεσείουσα ενώπιον του Πρωτοδικείου και ότι, επομένως, καθόσον πρόκειται για την επίκληση της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων, αποτελούσε ήδη ενώπιον του Πρωτοδικείου νέο ισχυρισμό, ο οποίος, ως εκ τούτου, ήταν απαράδεκτος. Επομένως πολλώ μάλλον είναι απαράδεκτος στο επίπεδο της αιτήσεως αναιρέσεως.

25. Τέλος, η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι «η επιχειρηματολογία της Cascades που επικαλείται τις δυσχέρειες που αντιμετώπιζε για να αντιληφθεί τα κριτήρια καταλογισμού που έθεσε η Επιτροπή δεν αρκεί για να καταστήσει νόμιμη την προσθήκη ενός νέου ισχυρισμού κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, ακόμη δε λιγότερο στο πλαίσιο της αναιρετικής διαδικασίας. Η Cascades γνώριζε από της εκδόσεως της αποφάσεως της Επιτροπής τα στοιχεία που την ωθούν να διατυπώσει αυτόν τον ισχυρισμό. Οι δύο καταστάσεις που συγκρίνει η Cascades, προκειμένου να καταστεί φανερή η ύπαρξη άνισης μεταχειρίσεως, εκτέθηκαν σαφώς στις αιτιολογικές σκέψεις 147, 150 και 162 της αποφάσεως της Επιτροπής. Αν η Cascades θεωρούσε ότι υφίστατο άνιση μεταχείριση, θα μπορούσε, και κατά συνέπεια θα όφειλε, να διατυπώσει τον ισχυρισμό αυτό ήδη πρωτοδίκως με την προσφυγή της» (σημείο 20 του υπομνήματος ανταπαντήσεως της Επιτροπής).

26. Ποια πρέπει να είναι η γνώμη μου;

27. Στην αναιρεσιβαλλομένη απόφαση, το Πρωτοδικείο δεν έλαβε θέση κατ' ουσίαν σε σχέση με το επιχείρημα που αντλεί η αναιρεσείουσα από τη «διαφορετική μεταχείριση», ούτε δε διευκρίνισε αν επρόκειτο για νέο ισχυρισμό που θα ήταν απαράδεκτος, καθόσον προβλήθηκε μόλις κατά τη διάρκεια της διαδικασίας.

28. Κατά το άρθρο 51 του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου, η αίτηση αναιρέσεως

περιορίζεται σε νομικά ζητήματα και πρέπει να στηρίζεται σε λόγους που αντλούνται από την αναρμοδιότητα του Πρωτοδικείου, πλημμέλειες κατά την ενώπιόν του διαδικασία ή παραβίαση του κοινοτικού δικαίου από το Πρωτοδικείο. Το άρθρο 112, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου διευκρινίζει ότι η αίτηση αναιρέσεως πρέπει να περιέχει «τους προβαλλόμενους *νομικούς λόγους και επιχειρήματα*» [4].

29. Όπως διευκρίνισε το Δικαστήριο, ιδίως με τη διάταξη Del Plato κατά Επιτροπής [5], «από τις διατάξεις αυτές προκύπτει ότι μια αίτηση αναιρέσεως πρέπει να προσδιορίζει επακριβώς τα επικρινόμενα στοιχεία της αποφάσεως καθώς και τα νομικά επιχειρήματα που προβάλλονται προς στήριξη του αιτήματος της ακυρώσεως της εν λόγω αποφάσεως. Κατά πάγια νομολογία, η προϋπόθεση αυτή δεν πληρούται στην περίπτωση της αναιρέσεως η οποία απλώς επαναλαμβάνει ή αντιγράφει αυτολεξεί τους λόγους και τα επιχειρήματα που έχουν ήδη προβληθεί ενώπιον του Πρωτοδικείου (...)».

30. Επομένως, για να είναι παραδεκτή η αίτηση αναιρέσεως πρέπει κατ' ανάγκην να περιέχει ορισμένα νέα νομικά επιχειρήματα. Αυτό, εξάλλου, είναι αναπόφευκτο, διότι, στο πλαίσιο αιτήσεως αναιρέσεως, βάλλεται η απόφαση του Πρωτοδικείου η οποία αποτελεί η ίδια νέο στοιχείο σε σχέση με την έγγραφη και προφορική διαδικασία που εξελίχθηκε ενώπιόν του.

31. Το άρθρο 42, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου απαγορεύει την «προβολή νέων ισχυρισμών *κατά τη διαδικασία*» [6].

32. Κατά το άρθρο 118 του ίδιου Κανονισμού Διαδικασίας, το άρθρο 42, παράγραφος 2, έχει εφαρμογή «στην *ενώπιον του Δικαστηρίου* [7] διαδικασία που έχει ως αντικείμενο αναίρεση κατά αποφάσεως του Πρωτοδικείου».

33. Το κείμενο αυτό αφορά αναμφισβητήτως τους νέους ισχυρισμούς που διατυπώνονται ενώπιον του Δικαστηρίου μετά την κατάθεση της αιτήσεως αναιρέσεως.

34. Όμως, αφορά επίσης την προσθήκη στο δικόγραφο με το οποίο ασκείται η αίτηση αναιρέσεως κάθε νέου συλλογισμού σε σχέση με αυτούς που περιέχονταν στο δικόγραφο που είχε κατατεθεί ενώπιον του Πρωτοδικείου;

35. Νομίζω, κατ' αρχάς, ότι, αν αυτό συνέβαινε, κάθε αίτηση αναιρέσεως θα ήταν εκ

4 — Με δική μου υπογράμμιση.

5 — Διάταξη της 14ης Μαρτίου 1996, C-31/95 P (Συλλογή 1996, σ. I-1443, σκέψεις 19 και 20).

6 — Με δική μου υπογράμμιση.

7 — Με δική μου υπογράμμιση.

των προτέρων καταδικασμένη να κηρυχθεί απαράδεκτη, διότι θα στηριζόταν κατ' ανάγκην σε συλλογισμούς που θα αποτελούσαν:

— είτε νέους ισχυρισμούς, απαγορευόμενους από την προπαρατεθείσα διάταξη·

— είτε την κατά γράμμα επανάληψη ισχυρισμών που είχαν ήδη διατυπωθεί ενώπιον του Πρωτοδικείου.

36. Δεύτερον, από το άρθρο 51 του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου προκύπτει ότι η αίτηση αναιρέσεως πρέπει να στηρίζεται σε νέους λόγους, όπως το γεγονός ότι το Πρωτοδικείο υπερέβη τα όρια της αρμοδιότητάς του, ότι διαπράχθηκαν πλημμέλειες κατά την ενώπιόν του διαδικασία ή ότι το Πρωτοδικείο παραβίασε το κοινοτικό δίκαιο αποφαινόμενο επί των λόγων που προβλήθηκαν ενώπιόν του.

37. Επομένως, νομίζω ότι η λύση του προβλήματος μπορεί να επιτευχθεί κατ' αποδοχήν των ακολούθων κριτηρίων.

38. Η αίτηση αναιρέσεως δεν μπορεί να μεταβάλει *το αντικείμενο της δίκης*. Εκτός από την αναίρεση, πλήρη ή μερική, της αποφάσεως του Πρωτοδικείου, πρέπει να περιορίζεται στο να γίνουν δεκτά, πλήρως ή εν μέρει, τα αιτήματα που διατυπώθηκαν πρωτοδίκως *αποκλειομένης της υποβολής κάθε νέου αιτήματος* (άρθρο 113 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου).

39. Στο πλαίσιο της αιτήσεως αναιρέσεως, δεν μπορεί να προβληθεί, *σε σχέση με την απόφαση της Επιτροπής*, η οποία αποτελεί το θεμέλιο όλης της διαφοράς, ούτε αιτίαση που δεν είχε προβληθεί ενώπιον του Πρωτοδικείου.

40. Αυτό, εν προκειμένω, δεν συμβαίνει, διότι η αναιρεσείουσα εξακολουθεί να παραμένει εντός των πλαισίων της αιτιάσεως (ή λόγου) που προέβαλε ενώπιον του Πρωτοδικείου, ήτοι της «ελλείψεως δυνατότητας καταλογισμού, στην Cascades, της συμπεριφοράς των Duffel και Djupafors πριν από την απόκτηση αυτών των επιχειρήσεων». Επομένως, δεν συνεπάγεται μία εξ ολοκλήρου νέα συζήτηση.

41. Η αναιρεσείουσα είχε επίσης προβάλει, ενώπιον του Πρωτοδικείου, με το υπόμνημά της απαντήσεως «τη διαφορετική μεταχείριση μεταξύ δύο αποκτεισασών εταιριών» που συνεπήγετο, κατ' αυτήν, ο συλλογισμός που ακολούθησε η Επιτροπή. Δεδομένου ότι το Πρωτοδικείο δεν έλαβε θέση σε σχέση με αυτό το επιχείρημα, δεν μπορεί να προσαφθεί στην αναιρεσείουσα το ότι επανέρχεται σ' αυτό.

42. Το γεγονός ότι αναφέρεται εφεξής στο επιχείρημα αυτό με πλέον επίσημο τρόπο, διευκρινίζοντας ότι πρόκειται για παραβίαση της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων και χαρακτηρίζοντάς το ως ισχυρισμό δεν αρκεί, κατ' εμέ, για να κηρυχθεί απαράδεκτο. Στην πραγματικότητα, πρόκειται για την ανάπτυξη ενός νομικού επιχειρήματος που είχε προβληθεί και εξακολουθεί να παραμένει στα πλαίσια μιας από τις αιτιάσεις ή ενός από τους λόγους που είχαν προβληθεί πρωτοδίκως.

Εκτίμηση του τρίτου λόγου επί της ουσίας

43. Η αιτιολογική σκέψη 147 της αποφάσεως της Επιτροπής έχει την ακόλουθη διατύπωση:

«Πριν από την εξαγορά τους το 1989 από την Cascades, η Cartonfabriek Van Duffel NV και η Djupafors AB συμμετείχαν στη σύμπραξη ως ανεξάρτητες επιχειρήσεις. Αν δεν μεσολαβούσε η εξαγορά τους, η απόφαση θα μπορούσε να απευθυνθεί ονομαστικά και στις δύο επιχειρήσεις. Η Duffel και η Djupafors άλλαξαν επωνυμία και συνέχισαν τις δραστηριότητές τους ως ανεξάρτητες θυγατρικές εταιρίες στον όμιλο Cascades. Εν τούτοις, όσον αφορά τη συνέργεια στην παράβαση όλων των τμημάτων χαρτονιού της Cascades, η παρούσα απόφαση ενδείκνυται να απευθυνθεί στον όμιλο Cascades, που εκπροσωπείται από την Cascades SA (βλ. αιτιολογική σκέψη 143)».

44. Στην αιτιολογική σκέψη 143 της αποφάσεως, η Επιτροπή διευκρινίζει ότι, όσον αφορά τις «ενέργειες των θεωρούμενων ως αυτόνομων θυγατρικών εταιριών, η Επιτροπή έχει θεωρήσει κατ' αρχήν την οντότητα που αναφέρεται στους καταλόγους μελών της Paper Board ως την "επιχείρηση" στην οποία πρέπει να απευθυνθεί η παρούσα απόφαση, υπό την επιφύλαξη των ακολούθων εξαιρέσεων·

1) όταν στην παράβαση έχουν συνεργήσει περισσότερες της μιας επιχειρήσεις ενός ομίλου ή

2) όταν υπάρχουν σαφείς αποδείξεις για τη σχέση της μητρικής εταιρίας του ομίλου με τη συνέργεια της θυγατρικής εταιρίας στη σύμπραξη,

η απόφαση μπορεί να απευθυνθεί στον όμιλο (που εκπροσωπείται από τη μητρική εταιρία).»

45. Το Πρωτοδικείο διαπίστωσε, στη σκέψη 148 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι, «στην περίπτωση εταιρίας που, πριν από τη μεταβίβασή της, μετείχε ατομικά στην

παράβαση, ο προσδιορισμός του αποδέκτη της αποφάσεως, αν δηλαδή θα είναι ή μεταβιβασθείσα εταιρία ή η νέα μητρική εταιρία, εξαρτάται αποκλειστικά από τα κριτήρια της αιτιολογικής σκέψεως 143 της αποφάσεως».

46. Στη συνέχεια, κατέληξε, στις σκέψεις 157 έως 159, στα ακόλουθα συμπεράσματα:

«Όσον αφορά, τέλος, το βάσιμο του καταλογισμού στην προσφεύγουσα της προ της εξαγοράς τους παραβατικής συμπεριφοράς της Duffel και της Djupafors, αρκεί να επισημανθεί ότι, κατά τον χρόνο εξαγοράς των δύο αυτών εταιριών, αυτές μετείχαν αδιαμφισβήτητα σε παράβαση στην οποία μετείχε και η προσφεύγουσα μέσω των εταιριών Cascades La Rochette και Cascades Blendecques.

Υπ' αυτές τις συνθήκες, δικαιολογημένα η Επιτροπή καταλόγισε στην προσφεύγουσα τη συμπεριφορά της Djupafors και της Duffel για την περίοδο που προηγήθηκε και για την περίοδο που επακολούθησε την εξαγορά τους από την προσφεύγουσα. Στην προσφεύγουσα εναπέκειτο, ως μητρική εταιρία, να λάβει έναντι των θυγατρικών της κάθε μέτρο με σκοπό να εμποδίσει τη συνέχιση της παραβάσεως της οποίας δεν αγνοούσε την ύπαρξη.

Εν όψει των προεκτεθέντων, ο παρών λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.»

47. Η Cascades δεν αμφισβητεί την ευθύνη της για τις παραβάσεις που διέπραξαν οι Duffel και Djupafors, αφότου τις απέκτησε.

48. Αντιθέτως, θεωρεί ότι κακώς της επιβλήθηκε η καταβολή προστίμου λόγω της συμπεριφοράς των εταιριών αυτών κατά το πριν από την απόκτησή τους χρονικό διάστημα.

49. Προβάλλει ότι κανένα πρόστιμο δεν επιβλήθηκε στη Mayr-Melnhof λόγω της συμπεριφοράς της θυγατρικής της Eerbeek για το προ της αποκτήσεως χρονικό διάστημα, ενώ τα κριτήρια που περιέχονται στην αναιρεσιβαλλομένη απόφαση μπορούσαν επίσης να εφαρμοστούν στις σχέσεις μεταξύ Mayr-Melnhof και Eerbeek.

50. Η ευθύνη για την προηγούμενη συμπεριφορά της Eerbeek καταλογίστηκε στον μεταβιβάζοντα, δηλαδή στην εταιρία KNP, η οποία και η ίδια εμπλεκόταν στη σύμπραξη.

51. Η Επιτροπή και το Πρωτοδικείο έκριναν ότι η Mayr-Melnhof «ευθυνόταν για τη συμπεριφορά της Eerbeek» μόνο από το χρονικό σημείο κατά το οποίο η εταιρία αυτή «τελούσε υπό τον έλεγχο της προσφεύγουσας» [8].

8 — Βλ. την προαναφερθείσα απόφαση Mayr-Melnhof κατά Επιτροπής, σκέψεις 400 έως 405.

52. Η Cascades απαιτεί να τύχει της ίδιας συμπεριφοράς σε σχέση με τις δύο θυγατρικές της, επικαλούμενη την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων.

53. Προτείνω στο Δικαστήριο να δεχθεί το αίτημά της. Πράγματι, πρόκειται για δύο πανομοιότυπες καταστάσεις οι οποίες τυγχάνουν διαφορετικής μεταχειρίσεως. Ούτε η Mayr-Melnhof ούτε η Cascades έλεγχαν, πριν από την απόκτησή τους, τη συμπεριφορά των εταιριών που επρόκειτο στη συνέχεια να καταστούν οι αντίστοιχες θυγατρικές τους.

54. Εφόσον δεν καταλογίσθηκε στην Mayr-Melnhof η συμπεριφορά της Eerbeek, ούτε στην Cascades πρέπει να καταλογιστεί η συμπεριφορά της Duffel και της Djupafors.

55. Η συμπεριφορά της Eerbeek καθοριζόταν από την KNP. Επομένως, ήταν εύλογο να καταλογισθεί η ευθύνη της παραβάσεως που διέπραξε η Eerbeek στην KNP.

56. Η συμπεριφορά της Duffell και της Djupafors απέρρεε από δικές τους αποφάσεις. Επομένως, οι εταιρίες αυτές έπρεπε, μόνον αυτές, να φέρουν τη σχετική ευθύνη, δεδομένου ότι δεν απορροφήθηκαν απλώς από την Cascades, αλλά συνέχισαν τις δραστηριότητές τους, αν και με νέα επωνυμία ως ανεξάρτητες θυγατρικές.

57. Η Επιτροπή αντιτείνει ότι δεν είναι δυνατόν να διαγνωσθεί άνιση μεταχείριση στο ίδιο το κείμενο της αποφάσεώς της. Προβάλλει ότι, στη μόνη περίπτωση κατά την οποία μια άλλη εταιρία που αφορά η απόφασή της βρισκόταν στην ίδια κατάσταση με αυτήν της Cascades έναντι της Duffel και της Djupafors, η εταιρία αυτή έτυχε της ίδιας ακριβώς μεταχειρίσεως. Πρόκειται για την επιχείρηση Deisswil της οποίας η εταιρία Mayr-Melnhof απέκτησε το 66 % του κεφαλαίου το 1990. Όπως η Επιτροπή εκθέτει στο σημείο 55 του υπομνήματός της απαντήσεως, «στην Mayr-Melnhof καταλογίσθηκε, όπως ακριβώς και στην αναιρεσείουσα και για τους ίδιους λόγους, η ευθύνη για την παράνομη συμπεριφορά για την προηγούμενη και τη μεταγενέστερη της αποκτήσεως παράνομη συμπεριφορά, ως προς δε την άλλη θυγατρική μόνο η ευθύνη για τη μεταγενέστερη της αποκτήσεως συμπεριφορά. Επομένως, έτυχε της ίδιας μεταχειρίσεως με την αναιρεσείουσα και εφαρμόστηκαν σ' αυτήν οι ίδιες αρχές, με πανομοιότυπα αποτελέσματα στην περίπτωση μιας των θυγατρικών της, διαφορετικά δε στην άλλη εφόσον η κατάσταση δεν ήταν η ίδια».

58. Εν τούτοις, η επιχειρηματολογία αυτή δεν μπορεί να γίνει δεκτή. Το γεγονός ότι η Επιτροπή διέπραξε δύο φορές το ίδιο σφάλμα στην ίδια απόφαση δεν μπορεί να το εξαλείψει.

59. Είναι βέβαιο ότι, πριν από την απόκτησή τους, οι εταιρίες Eerbeek, Deisswil, Duffel και Djupafors βρίσκονταν, *έναντι των επιχειρήσεων που επρόκειτο να καταστούν οι μητρικές τους εταιρίες*, ακριβώς στην ίδια κατάσταση: η συμπεριφορά τους δεν καθοριζόταν ακόμη από αυτές.

60. Το ζήτημα που εξετάζουμε εδώ πρέπει να λυθεί βάσει της αρχής: «εκεί όπου είναι η εξουσία, εκεί είναι και η ευθύνη».

61. Το Πρωτοδικείο, στην απόφασή του Enichem Anic κατά Επιτροπής [9], διατύπωσε την αρχή αυτή ως ακολούθως:

«Άπαξ αποδειχθεί η ύπαρξη μιας τέτοιας παραβάσεως, πρέπει να προσδιορισθεί το φυσικό ή το νομικό πρόσωπο που ευθυνόταν για την εκμετάλλευση της επιχειρήσεως κατά τον χρόνο της διαπράξεως της παραβάσεως, ώστε να του καταλογισθεί η αντίστοιχη ευθύνη.»

62. Επομένως, συμπεραίνω ότι, σε όλες τις περιπτώσεις κατά τις οποίες μια επιχείρηση, που κατέστη μεταγενεστέρως θυγατρική, διέπραξε παραβάσεις στο χρονικό διάστημα κατά το οποίο ήταν ακόμη πλήρως ανεξάρτητη, η ίδια αυτή επιχείρηση πρέπει να φέρει την ευθύνη για τις παραβάσεις αυτές.

63. Το συμπέρασμα αυτό μπορεί να στηριχθεί στην νομολογία του Δικαστηρίου που παραθέτω στις σημερινές μου προτάσεις για την αίτηση αναιρέσεως της εταιρίας Stora Kopparbergs Bergslags AB [10], από τις οποίες προκύπτει ότι, ακόμα και αν μια επιχείρηση είναι κατά 100 % θυγατρική μιας άλλης επιχειρήσεως, η οποία επομένως μπορεί να επηρεάσει καθοριστικά την εμπορική πολιτική της θυγατρικής της, η ευθύνη για τις παραβάσεις που διαπράττει η θυγατρική δεν μπορεί να καταλογιστεί στην μητρική εταιρία παρά μόνον αν υπάρχουν ορισμένες τουλάχιστον ενδείξεις για το ότι η μητρική εταιρία άσκησε πράγματι την εξουσία αυτή.

64. Όμως, εν προκειμένω, το Πρωτοδικείο αποδέχθηκε ένα συλλογισμό που συνίσταται στο ότι ακόμη και μια επιχείρηση που δεν είχε καμία συμμετοχή στο κεφάλαιο άλλης επιχειρήσεως και ως προς την οποία δεν μπορεί να αποδειχθεί ότι άσκησε με άλλα μέσα εξουσία επ' αυτής [11] πρέπει, τουλάχιστον, να αναδέχεται την ευθύνη για τις παραβάσεις που διέπραξε η άλλη αυτή επιχείρηση.

65. Κατά συνέπεια, προτείνω στο Δικαστήριο να κρίνει ότι το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο θεωρώντας ότι η

9 — Απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 1991, T-6/89 (Συλλογή 1991, σ. II-1623, σκέψη 236).

10 — C-286/98 P.

11 — Παραδείγματος χάριν, διότι η άλλη επιχείρηση ήταν απλώς ένα «πρακτορείο πωλήσεων» διαφόρων επιχειρήσεων κατασκευής χαρτονιού. Βλ. τις σημερινές μου προτάσεις στην υπόθεση C-294/98 P, Metsä Serla κ.λπ. κατά Επιτροπής.

Cascades ευθύνεται για παραβάσεις που διέπραξαν η Duffel και η Djupafors πριν από την απόκτησή τους και να αναιρέσει, κατά τούτο, την αναιρεσιβαλλομένη απόφαση.

66. Είναι ώριμη η υπόθεση προς έκδοση αποφάσεως ή πρέπει να αναπεμφθεί στο Πρωτοδικείο;

67. Το πρόστιμο των 16 200 000 ECU που επιβλήθηκε στην Cascades είναι το αποτέλεσμα διαφόρων στοιχείων:

α) της συμμετοχής της μητρικής εταιρίας στη σύμπραξη ως «επί κεφαλής» κατά το χρονικό διάστημα από τα μέσα του 1986 έως τον Απρίλιο του 1991·

β) της συμμετοχής της Duffel και της Djupafors στη σύμπραξη από τα μέσα του 1986 μέχρι την απόκτησή τους από την Cascades τον Μάρτιο του 1989·

γ) της συμμετοχής της Duffel και της Djupafors στη σύμπραξη από την τελευταία αυτή ημερομηνία.

68. Για τους λόγους που εκτίθενται ανωτέρω, το στοιχείο β' δεν πρέπει να ληφθεί υπόψη. Δεν γνωρίζουμε, εντούτοις, μέχρι ποίου ακριβώς σημείου επέδρασε στο τελικό συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε η Επιτροπή, κατόπιν δε το Πρωτοδικείο. Επομένως, δεν μπορούμε να προβούμε σε μείωση του προστίμου μέσω απλώς της αφαιρετικής μεθόδου. Κατά συνέπεια, καθίσταται απαραίτητη η εκ νέου συζήτηση ενώπιον του Πρωτοδικείου και η υπόθεση πρέπει να αναπεμφθεί σ' αυτό.

69. Εξάλλου, εναπόκειται στην Επιτροπή να κρίνει αν χρειάζεται να απευθύνει ανακοίνωση των αιτιάσεων στις εταιρίες οι οποίες αναδέχθηκαν τις οικονομικές και λειτουργικές ευθύνες της Duffel και της Djupafors και να τους επιβληθούν ενδεχομένως πρόστιμα για τις παραβάσεις που αυτές διέπραξαν κατά το χρονικό διάστημα που προηγήθηκε της περιελεύσεώς τους υπό τον έλεγχο της Cascades.

Επί των δικαστικών εξόδων

70. Κατά το άρθρο 121 του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Πρόταση

71. Ενόψει των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο:

1) να αναιρέσει την απόφαση του Πρωτοδικείου της 14ης Μαΐου 1998, T-308/94, Cascades κατά Επιτροπής, καθόσον:

— καταλογίζει στην αναιρεσείουσα την ευθύνη για τις παραβάσεις που διέπραξαν οι Van Duffel NV και Djupafors AB κατά το χρονικό διάστημα από τα μέσα του 1986 μέχρι και τον Φεβρουάριο του 1989·

— απορρίπτει το αίτημα μειώσεως του προστίμου που υπέβαλε η αναιρεσείουσα·

— καταδικάζει την αναιρεσείουσα στα δικαστικά έξοδα·

2) να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως κατά τα λοιπά·

3) να αναπέμψει την υπόθεση ενώπιον του Πρωτοδικείου.